HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לאחר ג' אין צריכה להמתין ג' חדשים הוי הג' חדשים שאמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת חליצת היבם מ"ש מגט [א]דרב אמר משעת נתינה ושמואל אמר [א]משעת כתיבה אמר רבא ק"ו [ג]איסור כרת התרת איסור לאו לא כ"ש: וכן שאר כל הנשים: בשלמא יבמה כדאמרן אלא שאר כל הנשים אמאי אמר [ג]רב נחמן אמר שמואל משום דאמר קרא [1]להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך [ב]להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של שני מתיב רבא לפיכך [ד][ג]גר וגיורת צריכין להמתין ג' חדשים הכא מאי להבחין איכא [ד]ה"נ איכא להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שלא נזרע בקדושה רבא אמר גזירה שמא ישא את אחותו מאביו וייבם אשת אחיו מאמו ויוציא את אמו לשוק ויפטור את יבמתו לשוק מתיב רב חנניה בכולן אני קורא בהן משום תקנת ערוה וכאן משום תקנת ולד ואם איתא כולהו משום תקנת ערוה האי משום תקנת ולד דלא לפגע בהו ערוה בשלמא תמתין ב' חדשים ותנשא לא דהיינו ספיקא אי בר תשעה לקמא אי בר שבעה לבתרא אלא תמתין חדש אחד ותנשא ואי לשבעה ילדה האי בר שבעה לבתרא הוא ואי לתמניא ילדה האי בר תשעה לקמא הוא אי נמי לתמניא ילדה איכא למימר דבתרא הוא דלמא אישתהויי אישתהא חדש אחד ואיעבר ותמתין שני חדשים ומחצה ותנשא דאי לשבעה ילדה האי בר שבעה לבתרא הוא ואי לשיתא ופלגא ילדה האי בר תשעה לקמא הוא דאי בר בתרא הוא בר שיתא ופלגא לא חיי א"נ לשיתא ופלגא ילדה איכא למימר דבתרא הוא [ה]דאמר מר זוטרא אפילו למאן דאמר [ו]יולדת לט' אינה יולדת למקוטעין יולדת לז' יולדת למקוטעין שנאמר [2]ויהי לתקופות הימים [ז]מיעוט תקופות ב' מיעוט ימים ב' ותמתין משהו ותנשא וכי מלו שלשה חדשים לבדקה אמר רב ספרא אין בודקין את הנשואות שלא יתגנו על בעליהן ונבדקה בהלוכה אמר רמי בר חמא אשה מחפה עצמה כדי שיירש בנה בנכסי בעלה היכא דקים לן דמעוברת היא תנשא אלמה תניא [ח]לא ישא אדם מעוברת חברו ומינקת חברו ואם נשא יוציא ולא יחזיר עולמית גזרה שמא תעשה עוברה סנדל אי הכי דידיה נמי אי למ"ד במוך ואי למ"ד מן השמים ירחמו מן השמים ירחמו הכא נמי אי למאן דאמר במוך במוך אי למאן דאמר מן השמים ירחמו מן השמים ירחמו [ו]אלא משום דחסה אי הכי דידיה נמי חיים עילויה הכא נמי חיים עילויה [ט]אלא סתם מעוברת למניקה קיימא

דלמא

הוי. כלומר הוי לומד מכאן שלשה חדשים שאמרו כו': **ומ"ש מגט דרב אמר משעת נתינה.** ואף על גב דמשעת כתיבה לא נתייחד עמה דאם כן הוה ליה גט ישן ואפילו הכי משעת נתינה מנינן ה"נ נמי משעת חליצה: **לאיסור כרת.** ליבם התרת לאחר ג' חדשים מיד: **לאיסור לאו.** לשוק לא כ"ש דמותרת לאחר חליצה מיד הואיל ועברו שלשה חדשים מיום מיתה: **ולזרעך אחריך.** שאין השכינה שורה אלא על הוודאים שזרעו מיוחס אחריו והכי נמי קיימא לן בנדרים (דף כ:) וברותי מכם המורדים והפושעים בי (י) אלו בני ערבוביא: **גר וגיורת.** גר שנתגייר ואשתו עמו צריכים להמתין ג' חדשים לפרוש זה מזה והכא מאי להבחין איכא הרי אין כאן ראשון ושני: **רבא אמר שמא ישא אחותו מאביו.** אם נשאת תוך שלשה וילדה והוא בן ט' לראשון ונולד בביתו של שני וסבור שהוא בנו וישא את בת בעלה הראשון שיש לו מאשה אחרת והיא אחותו מן האב: **ומייבם אשת אחיו מאמו.** שאם תלד לאחרון בן אחר וישא אשה וימות בלא בנים וייבמנה זה כסבור שהוא אחיו מאביו ונמצא מייבם אשת אחיו מאמו שלא מאביו וחייב כרת: **ויוציא את אמו לשוק.** אם לא תלד אמו לשני וימות וכסבורים שזה בנו ותנשא אמו לשוק בלא חליצה: **ויפטור את יבמתו לשוק.** אם יש לו אח מאביו הראשון ולא היו לו בנים ומת ואין שם אח אלא הוא והוא סבור שהוא בן האחרון ונמצאת אשת בנו של ראשון הזקוקה לו נשאת לשוק בלא חליצה. וגבי גר וגיורת לחדא מהני הוא דאיכא למיחש כגון לשמא ייבם אשת אחיו מאמו שמא מעוברת היתה וכשתלד סבורה היא שבן ז' הוא ובקדושה נזרע ותחזור ותלד בן אחריו וישא אשה וימות בלא בנים וייבם זה את אשתו דסבור שגם הוא נזרע בקדושה וכיון שזה נזרע שלא בקדושה וסתם עובדת כוכבים זונה היא איכא למימר שמא אינו בנו של זה ונמצא נושא אשת אחיו מאמו: **בכולן אני קורא בהן.** כל נשים שאסרו חכמים להנשא או להתייבם קורא אני בהן תקנת ערוה כדי שלא יבאו לידי ערוה: **וכאן.** בהמתנה של ג' חדשים שאסרו חכמים לשאר נשים אין כאן תקנת ערוה אלא תקנת הולד להבחין בן מי הוא: **ואם איתא.** דחשו חכמים לשמא ישא אחותו מן אביו הא נמי תקנת ערוה היא: **דלא לפגע.** ולד בערוה. אבל כל שאר הנאסרות איכא (א) תקנתא היא ובעל עצמו דלא לפגעו בערוה: **הא בר ז' לבתרא הוא.** דאי מקמא איעברא כשמת אישתכח דבר תמניא הוא ובר תמניא לא חיי: **א"נ לתמניא ילדה כו'.** תירוצא הוא: **אישתהי.** לאחר שנשאה. וה"ה נמי דמצי לתרוצי אי נמי לשבעה ילדה איכא למימר בר תשעה לקמא הוא מעיקרא חדש אחד איעברא קודם מיתתו אלא הואיל ותירץ למילתיה בחדא ואוקי דאכתי איכא ספק סגי ליה בהכי: **אפילו למ"ד.** במסכת נדה בפרק בנות כותים: **ויהי לתקופות הימים.** הרי ששה חדשים וב' ימים: **ותמתין משהו.** שבוע או שבועים: **וכי מלו ג' חדשים.** ליום מיתת בעלה שדרך עובר להיות ניכר ליבדקה בדדיה כדרך נשים ואי מיעברא ודאי בר קמא הוא דאי בר בתרא הוא אכתי לא הוה מינכר דלא מלו שלשה חדשים לנישואיה דחסר ליה ההוא משהו שהמתינה ואי לא מינכר ולבתר הכי מינכר (ב) ודאי בר בתרא הוא: **בהילוכה.** מוליכין אותה בעפר תיחוח אי מעוברת היא פסיעותיה ניכרות ומעמיקות יותר משאר נשים שהולד מכבידה. כך מצאתי בתשובת הגאונים: **מחפה עצמה.** שלא תראה מעוברת כדי שלא יבינו שבן הראשון הוא ויירש בנכסי בעלה שני: **היכא דקים לן כו'.** הואיל וטעם המתנה משום ולד הוא שלא יהא ספק כשאנו יודעים ודאי שהיא מעוברת מראשון תנשא. ומשני גזרה שמא תעשה כו': **דידיה נמי.** לא ישמש עם אשתו מעוברת שמא תחזור ותתעבר וידחוק אחיו וימעך צורת פניו כסנדל הזה שאין לו צורה: **אי למ"ד במוך.** פלוגתא היא בפ"ק (לעיל דף יב:): **דחסה.** שממעכו בשעת תשמיש. דחסה לשון לחץ שלוחצו כדאמר לקמן (דף קג.) גבי חליצה צריך למידחסיה לכרעיה: **ה"נ חיים עילויה.** שאין אדם מתכוין להרוג הנפש: **למניקה קיימא.** כשתלד מניקתו:

ואי

לאחר שלשה חדשים אין צריכה להמתין. אמר ר"ת דוקא חלץ שהחליצה מוכחת שלא בא עליה כדאמר בממאנת דמיאונה מוכיח עליה שהיא קטנה אבל אם מת היבם לאחר ג' צריכה להמתין שלשה חדשים דיותר יבמה קרובה לביאה מארוסה דגזרינן אטו נשואה אע"ג דאמר לקמן בפ' ב"ש (דף קיב.) ובפסחים פרק אלו דברים (דף עג:) יבמתו בזיז מינה אשתו לא בזיז מינה היינו לענין לאוקמי אנפשיה עד שלשים אבל לענין גזרה שמא ישא אחותו כו' איכא למימר יבמתו קרובה לביאה טפי: **מאי** שנא מגט דרב אמר משעת נתינה. אע"ג דודאי לא בא עליה מקמי כתיבה דאם כן לא היה פוטרה בגט זה דהוה ליה גט ישן וטעמא מפרש בפרק שני דגיטין (דף יח. ושם) שלא יאמרו ב' נשים בחצר אחת זו אסורה וזו מותרת שהעולם סוברים שכתיבת שניהם היתה סמוך לנתינה ויבא להתיר תוך שלשה והכא גבי חליצה נמי יסברו ששתיהן סמוך למיתה חלצו ויבא להתיר תוך שלשה ומשני לאיסור כרת התרת דאם היה רוצה לייבם אחר שלשה היה מייבם לאיסור לאו לא כ"ש דהיאך אפשר לאסרה להנשא לשוק אחר חליצה שזה דומה לחוכא ואיטלולא ולא ישמעו לנו העולם על כך: **לזרעך** אחריך. לקמן בפ' נושאין (דף ק:) דריש מהאי קרא דאזהר ליה רחמנא לאברהם לא תינסיב עובדת כוכבים ושפחה דלא יתייחס זרעך בתרה: **גר** וגיורת. מכאן משמע דגר מותר בגיורת ודלא כאוסרים כשנשאה מקודם (כ) דלא יחזרו לסורם: **בכולן** אני קורא כו'. איבמה לחוד קאי ונקט לשון כולן משום דאיירי בכל יבמות בין ארוסות בין נשואות בין להתייבם או להנשא לשוק אם חלצה תוך ג' כולן צריכות להמתין שלשה חדשים: **ותמתין** משהו ותנשא. לאו דוקא משהו שצריכה להמתין שלשה ימים של קליטת הזרע: **סתם** מעוברת למניקה קיימא. רבינו שמשון זקנו של רשב"א היה אומר דגרושה מינקת מותרת לינשא משום דלא משעבדא להניק כדאמרי' בפ' אע"פ (כתובות נט: ושם) נתגרשה אינו כופה ואין נראה לר"ת דהא למאי דהוה בעי למימר דטעמא משום סנדל או משום דיחסא לא היה חילוק בין אלמנה לגרושה וה"ה להאי טעמא דאינו חוזר בו אלא מהטעם בלבד ועוד אלמנה גופה אי אמרה איני ניזונית ואיני עושה או תבעה כתובתה לא משעבדא וכן פוסק בשאלתות דרב אחאי (ט) דלא שנא גרושה ולא שנא אלמנה:

מסורת הש"ס

(א) גיטין יח., (ב) [לקמן לד. קח:], (ג) בשאלתות פ' וירא סי' יב איתא אר"י אמר רב, (ד) [עי' תוספות לעיל לה. ד"ה חוץ], (ה) ר"ה יא. נדה לח:, (ו) [נדה כו.], (ז) [עמ"ש על גליון בנדה לח:], (ח) [לעיל לו:] סוטה כו., (ט) [עי' כ"מ פ' י"א מהל' גירושין דין כה דהרמב"ם לא גרס אלא], (י) [יחזקאל כ], (כ) [בס"א: בגיות], (ל) [פרשת וירא ריש סי' יז],

עין משפט נר מצוה

פה א מיי' פי"א מהל' גירושין הל' יט סמג עשין נ' טוש"ע אה"ע סי' יג סעיף א:

פו ב ג ד מיי' שם וטור ש"ע שם סעיף ה:

פז ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף יא:

פח ו מיי' שם הל' כה:

◆

תורה אור השלם

1. וַהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם לִבְרִית עוֹלָם לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ: בראשית יז ז
2. וַיְהִי לִתְקֻפוֹת הַיָּמִים וַתַּהַר חַנָּה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל כִּי מֵיְיָ שְׁאִלְתִּיו: שמואל א א כ

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דלא ליפגע וכו' איכא תקנת היא: (ב) ד"ה וכי מלו ג' וכו' ולבתר הכי מינכר. נ"ב ואין להקשות דלמא לא יהא ניכר עובר כלל לשליש כדאיתא לעיל דף ל"ז דאין כולם ניכר רק רובן ובשביל זה נקרא האי דאין ניכר ספק דיש ספק אם הולכין אחר רוב היולדות לט' והוה מן הראשון או אזלינן בתר רוב להניכר לשליש וזו הואיל ולא ניכר הוא מן שני א"כ ע"כ לא תנשא עכשיו [והשאר חסר]:

◆

מוסף רש"י

משעת נתינה. ג' חדשים שהאשה צריכה להמתין (גיטין יח.). **אפילו למאן דאמר.** במסכת נדה (לח:), **יולדת לט' אינה יולדת למקוטעין.** אלא לחדשים שלימים של שלשים יום (ר"ה יא.). **לא ישא אדם מעוברת חברו ומינקת חברו.** אשה שמת בעלה והיא מעוברת או מניקה, אסורה להנשא עד עשרים וארבעה חדש שכן תינוק יונק (לעיל לו:). **ולא יחזיר עולמית.** קנסא קנסוהו רבנן (סוטה כו.).

◆

תוספות ישנים

אלא שאר כל הנשים מאי טעמא. תימה אמאי לא קאמר משום דדלמא היא מעוברת ואמרי' לא ישא אדם מעוברת. וי"ל דהיינו דווקא כשהיא ודאי מעוברת אבל כשאינה אלא מספק אם היא מעוברת אם לאו משום לא ישא אדם מעוברת חבירו [לא אסרינן ליה] אם לא מקרא כדמייתי: **ויפטור** את יבמתו לשוק. אבל בגר וגיורת ליתנהו לכולהו טעמי דהכא אלא משום דשמא ייבם אשת אחיו מאמו לפי שזה יחשוב כי הוא נזרע בקדושה וא"כ ייבם אשת אחיו הנזרע בודאי בקדושה כי הוא יחשוב כי הוא אחיו מן האב ביהדות והוא נזרע בקדושה ושמא הוא אינו אלא אחיו מאמו כי שמא נזרע שלא בקדושה וסתם עובדת כוכבים זונה היא ואין לו קורבה דאבות אף אם הגר נתגייר עם אשתו: **לפיכך** גר וגיורת צריכות להמתין וכו' מכאן קשה למאי דאיתא בהגדה גר לא ישא גיורת [גזירה] שמא יחזרו לסורן דהכא משמע דשרי: **א"נ** לתמניא ילדה איכא למימר דבתרא הוא. ה"נ ה"מ למימר א"נ לשבעה ילדה איכא למימר אימור בר תשעה לקמא הוא דשמא נתעברה חדש אחד לפני מותו: